

Zabudnutí susedia. IV.

Zlatý ujo Imro

S pribúdajúcimi rokmi živi svedkovia obdobia hrôzy, doby 2. svetovej vojny, doby systematickej genocídy, tzv. holokaustu židovského obyvateľstva, už takmer odišli na večnosť.

Po nich odchádzajú aj tí, ktorí si na preživších pamätajú. Ktorí ich osobne poznali. Ktorí poznali ich životné príbehy. Domnievam sa, že aj pre mňa nastal čas pripomenúť si tých, ktorých som osobne poznal. Vyplniť tým aj medzery v pamätiach banskoštiavnických usadlíkov. Alebo pamäť starosusadlíkov oživiť. Preto som redakciu Štiavnických novín požiadal o možnosť priležitostne uverejniť spomienku na niektorého z mojich známych, priateľov a súčasne obetí holokaustu. Pre takúto spomienku sú každoročne dve príležitosti. 27. január ako Medzinárodný pamätný deň obetí holokaustu a 9. september ako Pamätný deň obetí holokaustu a rasového násillia. K obojm príležitostiam som už v Štiavnických novinách uverejnil 3 články. V rokoch 1997, 2021 a 2024. Preto by som rád tento článok označil ako v poradí štvrtý. S priebežným názvom „Zabudnutí susedia“.

Mojich známych či už z detstva alebo z mladosti som spoiatku nepoznal ako obeť tragédie. Poznal som ich ako sympatických, priateľských ľudí. To skôr z rozprávání rodičov som ich postupne vnímal ako čímsi zvláštnych, až tajomných.

Najnaliehavejšou mi pripadá spomienka na rodinu Jaganovcov a ich syna Imricha. Je typickým prípadom rodiny, na ktorú v Banskej Štiavnici takmer žiadna hmatateľná spomienka neostala.

Moje pátranie po osudoch tejto banskoštiavnickej rodiny začalo prvým osobným stretnutím s jedným z dvoch synov Alexandra (*26.II.1879 Žarnovica - †1942) a Cecilie, rod. Rossmannovej (*1893 - †19XX) - Imricha (ca *1915 Žarnovica - †1986 Hereford). Absolventa povestnej štiavnickej SPŠCH v 1933. Stretnutie sa udialo v anglickom Hereforde, v auguste 1969. Bolo to obdobie poslednej možnosti pre pomerne pohodlnú emigráciu. V dobe posledného ročníka štúdia na FCHPT SVŠT ma Imrich pozval na návštevu. Ba vybavil mi aj pracovné povolenie – také lákavé pre nový začiatok. Už

Svadobná fotografia Imrichovho syna Christophera FOTO ARCHÍV AUTORA

ako chemického inžiniera. S možnosťou pracovať v potravinárskom komplexe, kde Imrich zastával významné pozície. Bol ku mne mimoriadne veľkorysý, pozorný. Zorganizoval nám exkurziu po jeho pôsobisku - Ledbury Jam Factory. Po miestnej atrakcii – trhu s dobytkom. Posprevádzal nás po významných kultúrnych miestach (napr Stratford u/A), či prírodných atrakciách (Wales). Imrich dobre vedel, čo sa vtedy v ČSSR dialo. A bez akéhokoľvek navádzania pripravil pre mňa luxusné podmienky. Odtedy sme ostali v pravidelnom kontakte. Bolo to o to zvláštnejšie, že v Štiavnici už žiadni potomkovia jeho rodiny nežili. Neboli sme v žiadnom príbuzenskom vzťahu. Na druhej strane, Imrich požíval v mojej rodine veľkú úctu a rešpekt. V Hereforde som sa zoznámil s celou jeho rodinou. Sympatickou a milou jeho pani manželkou, s synmi Petrom (1949) a Christopherom (ca 1952). S jeho svatkovcami, s ktorými býval v dvojdomu. Tak všetkých šťastných, vysmiatech ich približuje fotografia z ca 1972, zo svadby jeho mladšieho syna Christophera (Fotografia 1). Je to moja jediná Imrova fotka. Návštevu nám oplatil v 1971, ešte v Štiavnici, neskôr niekoľkokrát v Bratislave.

Imricha som nikdy nepočul zmieniť sa o tragickom osude oboch jeho rodičov. Z vlastného popudu, až po jeho náhlom úmrtí (1986), keď sme sa mali stretnúť, som začal pátrať sám. Jeho odvážny útek, najmä cez Lamanšský prieliv, spoločne s bratom (dodnes pre mňa neznámym), spred

doby deportácií, vzbudzoval vo mne maximálny obdiv. Aspoň z toho, ako o ňom rozprávala moja mama. Imrichova SPŠCH sa v Anglicku veľmi dobre uplatnila. Roky pracoval na vedúcich postoch v povestnej Ledbury Jam Factory. Pravidelne nám posielal skvelé džemy.

Po sprístupnení archívov izraelského Pamätníka obetí a hrdinov holokaustu v Yad Vashem (Jeruzalem), som sa postupne dopracoval k dokumentom o „rýchlej ceste“ jeho otca Alexandra do továrne na smrť. Vý-

Last Name	First Name	Year of Birth	Place of Residence	Source
Jagan	Alexander	1879	Banska Stavnica, Czechoslovakia	List of persecuted persons

pis z jeho dokumentácie je na Fotografii 2. Žiadnu zmienku o jeho manželke Cecilii rod. Rossmannovej som dodnes nenašiel. Obaja sú na tabuli Súpisu 503 Židov z Banskej Štiavnice a jej okolia, z januára 1942. Časť s ich menami je vystavená v Ciduk hadine, v štiavnickej židovskej cintoríne. A ako chcela náhoda, vlni som našiel v knihe „Kosmopol: Ako sa tvorí Imaginárium“ autorov Klára Jakubová a kolektív, Vlnoplocha 2022, v kapitole o arizácii, Výpis o majetku Alexandra Jagana, s. 166. Taká náhoda! Vďaka výpisu som zistil celý dátum a miesto narodenia. Ako aj adresu bydliska v Štiavnici pred deportáciou. Kde to vlastne je – dodnes neviem.

Článok je uverejnený pri príležitosti Medzinárodného pamätného dňa obetí holokaustu. 27. január.

Peter Gemeiner

Mestská knižnica

Ďakuje za mnohé vzácne knižné dary

Naša knižnica sa snaží každoročne dopĺňať knižný fond tak, aby sa každý cítil obdarovaný, spokojný, aby si prišiel na svoje a našiel si v bohatom fonde presne to, čo naplní jeho intelektuálne, psychohygienické, kultúrne, emočné, morálne či iné mentálne potreby.

Mnohí z vás však, milí priatelia, či už ste členmi mestskej knižnice alebo nie, preukazujete svoju empatiu a vzťah ku kultúrnym, historickým, spoločenským a i. životným hodnotám, ktorých jedným z uchovávateľov a sprostredkovateľov je aj knižnica, tým, že nenechávate svoje poklady zapadť prachom len v súkromných zbierkach, ale cítite potrebu podeliť sa s nimi s čo najväčšou skupinou ľudí, ktorých by mohli obohatiť a boli by s istotou zachované a prístupné aj ďalším generáciám. Formou darov aj naša knižnica rozširuje knižničný fond v nezanedbateľných množstvách, no nejde nám o počty, ale najmä o kvalitu. A preto nás dvojnásobne poteší, ak príde darca s naozaj hodnotnými publikáciami. Jednou z tejto kategórie bola v poslednom období aj obšiahla kniha Mariana Čiča mapujúca históriu ochotníckeho divadla v B. Štiavnici s názvom Ochotnícke divadlo v Banskej Štiavnici a okolí, o ktorej sa už niečo popísalo a ešte určite popíše, ako je to vždy pri významných regionálnych publikáciách, ktorá sa už teší priazni našich čitateľov a za ktorú zo srdca ďakujeme! Z užšieho okruhu zá-

ujmu- témy slovenskej literatúry, konkrétne o Martinovi Kukučínovi sú dve nové publikácie z pera p. Márie Rapošovej, ktoré do knižnice priniesli manželja Rudinskí. Strastiplný príbeh bronzovej sochy- pomníka Martina Kukučina, ktorá vznikla v Amerike a ktorej sprostredkovateľ- emigrant, profesor a vedec Oregonskej štátnej univerzity v USA, inžinier a doktor filozofie Július Alexander Rudinský (1917-1980), bol strýkom nášho darcu, p. Rudinského, je dlhoročným projektom p. Rapošovej, veľkej obdivovateľky M. Kukučina, ktorá spracovala aj jeho životopis v ďalšej publikácii. Ďakujeme za tieto vzácne, ale aj všetky ostatné, všednejšie dary, všetkým vám, milí darcovia! Srdečne,

MsK